

**Odlišné stanovisko sudcu Petra Straku
k uzneseniu PL. ÚS 29/2020**

ABSTRAKT

Súd vyššej inštalácie musí mať možnosť v kasačnom rozhodnutí formulovať aj imperatív nižšiemu súdu smerom k iniciácii konania pred ústavným súdom o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy. Uvedený záver je nutné prijať z toho dôvodu, že prakticky môžu vzniknúť situácie, keď iný variant ani nebude procesne možný. Jeho nepripustením by mohlo do budúcnosti dôjsť k zásahom do ústavou a medzinárodnými dokumentmi garantovaných práv. Súčasne platí, že ústavný súd by nemal otáľať pri rozhodnutiach, kde sú v hre dlhodobé polemické právne otázky. Uvedené platí o to viac, keď uvedené posudzuje aj Európsky súd pre ľudské práva a práve relevantný postoj ústavného súdu reálne mohol byť vo veci kľúčový.

1. V posudzovanej veci Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. PL. ÚS 29/2020 z 9. decembra 2020 odmietol návrh Špecializovaného trestného súdu (ďalej len „ŠTS“) na prieskum ústavnosti právnej úpravy postavenia sekcie kontroly a inšpekčnej služby, Úradu inšpekčnej služby, odboru inšpekčnej služby Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „inšpekcia ministerstva vnútra“) z dôvodu, že ŠTS podal tento návrh na základe príkazu nadriadeného súdu, Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“). Odlišné stanovisko je v kontinuite s mojím odlišným stanoviskom k uzneseniu pléna ústavného súdu vo veci sp. zn. PL. ÚS 24/2020 z 21. októbra 2020.

2. Predmetom môjho disentujúceho stanoviska je prezentácia argumentov, prečo sa nemôžem stotožniť s názorom väčšiny v tom, že ústavný súd nemôže akceptovať návrh všeobecného súdu na posúdenie ústavnosti právnej normy, ak ho všeobecný súd podal na základe príkazu nadriadeného súdu. Vec sa zároveň dotýka aktuálnej témy, či a ako procesné štádium konania ovplyvňuje kompetenciu súdu podať návrh na kontrolu ústavnosti (porovnaj odlišné stanoviská k uzneseniu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 24/2020 z 21. októbra 2020).

3. Už v úvode uvádzam, že rozumiem argumentom väčšiny pléna ústavného súdu, no súčasne považujem za potrebné do diskurzu priniesť aj iný pohľad na vec, ktorý je do značnej miery ovplyvnený zásadou hospodárnosti konania. Je, samozrejme, ideálne, keď hneď po prvej pochybnosti všeobecného súdu o ústavnej inkompatibilite právnej normy došlo k prerušeniu konania a predloženiu veci ústavnému súdu. Ďalej v texte však poukážem na to, že môžu nastať nielen také situácie, keď je nielen pragmatické, ale dokonca nevyhnutné, aby došlo k formulácii takéhoto príkazu smerom k inštančne nižšiemu súdu.

4. Rozhodnutie pléna ústavného súdu je založené na rozhodnutí z roku 2002 vo veci sp. zn. PL. ÚS 22/02, kde ústavný súd uviedol, že nadriadený súd nemôže prikázať súdu nižšieho stupňa, aby podal návrh na posúdenie ústavnosti aplikovanej normy. Rozhodnutie je založené na interpretácii ústavného textu „*Ak sa súd domnieva...*“, kde slovo „domnieva“ naznačuje *forum internum* súdu. Akcentujem, že pojmy súd a sudca sú pojmy odlišné. V našom prípade relevantná právna úprava, konkrétne ustanovenia § 283 ods. 5 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) (*Súd preruší trestné stíhanie aj vtedy, ak sa domnieva, že všeobecne záväzný právny predpis nižšej právnej sily, ktorého použitie je v danej trestnej veci rozhodujúce pre rozhodovanie o vine a treste, je v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou, a podá návrh na začatie konania pred ústavným súdom. Nález ústavného súdu je pre súd záväzný*) a čl. 144 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), a najmä slovné spojenie „*ak sa súd domnieva*“, bezpochyby ráta s nevyhnutnosťou vnútorného presvedčenia súdu s návrhom na posúdenie ústavnosti právnej normy. Kladiem si však otázku, či o tom musí byť presvedčený priamo aj samotný posledný sudca, ktorý návrh podpísal a zaslal. K jej formulácii ma vedie stabilná judikatúra ústavného súdu založená na komplexnom posudzovaní ústavnej kompatibility dvoj-inštančného konania v konaniach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Ústavné sťažnosti namierené proti rozhodnutiam preskúmaným riadnym opravným prostriedkom bývajú odmietané s odkazom na tzv. subsidiaritu, pričom konanie je skúmané ako celok (II. ÚS 78/05, I. ÚS 472/2013, III. ÚS 216/2020). Prečo by sme

mali práve v tejto otázke inštancie zásadne oddeľovať a posudzovať izolovane, keď ich štandardne vnímame spoločne?

5. Výklad založený na jednostrannej perspektíve, dávajúc neprimeranú váhu vnútornému presvedčeniu konkrétneho sudcu bez zohľadnenia ostatných procesných vzťahov medzi nadriadeným a podriadeným súdom teda podľa môjho názoru neobstoí. Ak sa na ustanovenie čl. 144 ods. 2 ústavy pozriem z hľadiska jeho účelu, nenachádzam, aký účel by mala plniť právna norma, ktorá by prikazovala, že len sudca sám by mal/mohol/musel dospieť k rozhodnutiu podať návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov. Uvedené platí o to viac v prípade, keď ide o problém, ktorý je „na stole“ už neúmerne dlho a bolo by potrebné za ním spraviť pomyselnú ústavnoprávnu bodku. Realita každodenného života nás totiž učí, že keď akýkoľvek problém ostáva dlhšie nevyriešený (a žije si svojím životom), môže to byť rizikom oveľa väčším ako prijatie záveru bez zbytočného odkladu, hoci nie úplne súladného s očakávaniami spoločnosti.

6. V merite veci bol predmetom konania súlad inštitucionálneho zakotvenia inšpekcie ministerstva vnútra a následná legitimita z toho vyplývajúca. Touto problematikou sa už zaoberalo trestnoprávne kolégium najvyššieho súdu, pričom k téme existuje aj relevantná judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), čo je často reflektovaná inštitúcia v rozhodovacej činnosti ústavného súdu. Nemôže teda byť pochyb o tom, že predložená otázka musí byť predmetom záujmu pléna ústavného súdu.

7. Jediným zmyslom a účelom čl. 144 ústavy nie je nič iné, než umožniť súdu v každom individuálnom spore chrániť ústavnosť tým, že požiada ústavný súd o to, aby z právneho poriadku odstránil práve tie ustanovenia právnych predpisov, ktoré mu v ochrane ústavnosti prekážajú (porovnaj bod 26 môjho odlišného stanoviska k uzneseniu sp. zn. PL. ÚS 24/2020 z 21. októbra 2020).

8. Všeobecný súd má pri svojej rozhodovacej činnosti dve možné cesty. Buď nájde ústavne-konformnú interpretáciu sám (čl. 152 ods. 4 ústavy), o čo sa vždy musí

pokúsiť a čo je jednoznačne cestou jednoduchšou. Všeobecný súd nestráca konanie spod svojej moci a rola arbitra ostáva nezmenená. Môže však dospieť k záveru, že interpretácia právnej úpravy súladná s ústavou možná nie je a následne iná cesta ako iniciácia konania o súlade právnych predpisov pred ústavným súdom neexistuje. Podanie návrhu na začatie konania podľa čl. 125 ústavy je v istom zmysle pre všeobecný súd záťažou. Dostáva sa totiž z role arbitra do role „žalobcu“, ktorý nepíše rozsudok, ale „žalobu“. Uvedené potvrdzuje aj recentná judikatúra ústavného súdu, ktorá kladie na všeobecné súdy až neprimerané nároky z hľadiska formy a obsahu podania, ktoré je ústavnému súdu doručené.

9. Prístup všeobecných súdov je zväčša taký, že pred komplikovanou cestou „cez Košice“ zvolia rýchlejší variant a ústavu interpretujú samy. Následne tento postup býva kritizovaný účastníkmi konania, ktorí sa, samozrejme, (vo svojom záujme) dožadovali začatia konania pred ústavným súdom a implicitne aj derogačného nálezu ústavného súdu, keďže v právnej úprave videli ústavnú inkompatibilitu. O ústavných sťažnostiach, v ktorých sťažovatelia namietajú, že všeobecný súd sa nevysporiadal s ich podnetom na posúdenie nesúladu, rozhoduje ústavný súd často odmietnutím, pretože *„k záveru o potrebe prerušenia súdneho konania musí dôjsť samotný konajúci súd“* (napr. I. ÚS 229/2019, I. ÚS 279/2020, 2 Cdo 47/96). V právnej vete uznesenia sp. zn. IV. ÚS 127/05 sa uvádza: *„... neakceptovanie návrhu účastníka konania na postup súdu podľa § 109 ods. 1 písm. b) druhej vety Občianskeho súdneho poriadku nezakladá možnosť porušenia práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. K záveru o tom, že sú splnené podmienky na prerušenie konania podľa označeného zákonného ustanovenia, musí dospieť iba všeobecný súd.“*

10. Domnievam sa, že daný prístup nie je správny a preferujem skôr prístup opozitný. Pokiaľ súd nedokáže nájsť presvedčivé argumenty pre nevyhovenie podnetu účastníka (porovnaj uznesenie najvyššieho súdu v konaní sp. zn. 6 Sžo 218/2015), mal by návrh na ústavný súd podať. Obdobne uvažoval ústavný súd vo veci sp. zn. II. ÚS 269/09 (právna veta): *„Všeobecný súd je povinný vždy dbať na to, aby rozhodoval na základe ústavne súladnej normy, k čomu mu slúži spravidla ústavne*

konformný výklad, ale niekedy aj ultimatívna možnosť podať návrh na preskúmanie súladnosti právnej normy Ústavným súdom. Ak však účastník konania odôvodneným spôsobom podnieti, aby všeobecný súd podal návrh ústavnému súdu na preskúmanie súladu aplikovanej normy s Ústavou, má všeobecný súd v zásade tieto možnosti: Buď vykoná ústavne konformný výklad právnej normy, alebo vysvetlí, prečo považuje bez ďalšieho právnou normu za ústavne súladnú, alebo sa stotožní s návrhom účastníka a podá vec ústavnému súdu. V tomto zmysle nemožno pod domnienkou (čl. 144 ods. 1 ústavy) či pod dospením k záveru [§ 109 ods. 1 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku] rozumieť úplne voľnú úvahu súdu. Z ústavy ako priamo záväzného a aplikovateľného práva vyplýva subjektívne právo účastníka na rozhodnutie, ktoré je v súlade s ústavou, resp. na rozhodnutie vychádzajúce z ústavne súladnej normy, na súdnu ochranu jeho základných práv a slobôd, nie však automatické subjektívne právo na podanie návrhu na ústavnom súde. Všeobecný súd je povinný korektne sa vysporiadať s uvedeným podnetom jedným z troch označených spôsobov, tak z hľadiska hmotných základných práv, ako aj z hľadiska riadneho odôvodnenia vyžadovaného právom na súdnu ochranu.“

11. Teraz je namieste uvažovať nad tým, **aká je pozícia všeobecného súdu pri podávaní predbežnej otázky smerom k ústavnému súdu**. Ako som už uviedol, sú to predovšetkým **účastníci konania**, sledujúci svoje záujmy, pričom v rámci nimi predkladaného výkladu môže byť procesná taktika smerovaná aj k snahe o derogáciu normy. Podanie návrhu je však v každom prípade založené na voľnej úvahe súdu, avšak nie na jeho svojvôli.

12. Aj podľa judikatúry EŠLP účastník konania nemá nárok na prerušenie konania a podanie predbežnej otázky na vnútroštátne či európske teleso, ale má nárok na to, aby sa súd s jeho návrhom riadne vysporiadal (*Coëme and others v. Belgium sťažnosť č. 32492/96, rozsudok z 22. júna 2000, bod 114; tiež Sanofi Pasteur v. France, sťažnosť č. 25137/16, rozsudok z 13. februára 2020*). EŠLP rozhodol, že došlo k porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „dohovor“) z dôvodu zlyhania súdu, ktorý bol povinný poskytnúť vo svojom rozhodnutí dôvody, pre ktoré odmietol

návrh sťažovateľa, aby podal v jeho veci predbežnú otázku na Súdny dvor Európskej únie. Súd zopakoval, že dohovor negarantuje právo účastníka konania, aby jeho vec bola vnútroštátnym súdom predložená Súdnemu dvoru Európskej únie na konanie o predbežnej otázke. Avšak podľa ESĽP čl. 6 ods. 1 dohovoru vyžaduje, aby vnútroštátny súd odôvodnil svoje rozhodnutie, ktorým takýto návrh účastníka odmietne, a to o to viac, ak rozhodné právo povoľuje takéto odmietnutie len ako výnimku. Súd teda zdôrazňuje, že s ohľadom na okolnosti danej veci rozhodnutie súdu nepredložiť predbežnú otázku na Súdny dvor Európskej únie si vyžadovalo osobitne jasné odôvodnenie (*The Court held that there had been a violation of Article 6 § 1 (right to a fair trial) of the Convention, on account of the failure to provide reasons for the decision to refuse the applicant company's request that questions be referred to the Court of Justice of the European Union for a preliminary ruling. The Court reiterated in particular that the Convention did not guarantee, as such, any right to have a case referred by a domestic court to the Court of Justice for a preliminary ruling. However, Article 6 § 1 required the domestic courts to give reasons for any decision refusing to refer a question for a preliminary ruling, especially where the applicable law allowed for such a refusal only on an exceptional basis. The Court further emphasised that the circumstances of the case and what was at stake in the proceedings for the applicant company had required a particularly clear explanation for the decision not to refer that company's questions to the CJEU for a preliminary ruling.*).

13. Ďalším subjektom, ktorý môže súd pokúšať otázkou, či nie je potrebné do procesu zainteresovať ústavný súd, je **súd vyššej inštancie**. Ten prostredníctvom konania o opravnom prostriedku môže v rámci svojich zákonných možností zásadne ovplyvniť ďalší priebeh procesu skrz svoj právne záväzný názor. Môže ale prikázať súdu nižšej inštancie podať návrh na súlad právnych predpisov bez toho, aby to urobil sám? Kontroverzia totiž hrozí hlavne v situáciách keď súd nižšej inštancie pochybnosti o ústavnosti nemá, a teda podanie návrhu by mohlo byť v rozpore s presvedčením sudcu (alebo senátu) nižšej inštancie.

14. Upozorňujem, že príkaz nadriadeného súdu podať návrh na ústavný súd však nemusí byť prejavom snahy preniesť ťarchu veci na podriadený súd, ale môže vychádzať z toho, že z procesného hľadiska je vhodnejšie, aby návrh podal podriadený súd. Väčšina pléna v bode 26 uznesenia uvádza, že najvyšší súd pri ukladaní záväzného pokynu opomenul postup upravený v § 318 ods. 1 v spojení s § 283 ods. 5 Trestného poriadku, z ktorých má, podľa názoru väčšiny, vyplývať imperatív nadriadeného súdu v prípade, ak dospeje k vlastnému názoru o nesúlade právnych predpisov s ústavou prerušiť konanie a podať návrh na ústavný súd. Z mojej perspektívy však zákonná báza pripúšťa aj záver iný, a teda nevylučuje možnosť zahrnúť do kasačného príkazu i príkaz podriadenému súdu podať návrh na ústavný súd. Takýto príkaz podriadenému súdu môže byť opodstatnený najmä tam, kde nie je posúdenie súladu relevantnej právnej normy jediným dôvodom kasácie, ale sú prítomné i iné dôvody, napr. nedostatočne zistený skutkový stav (§ 322 ods. 1 Trestného poriadku).

15. V nami posudzovanej veci bola kasácia postavená nielen na potrebe iniciovať konanie o súlade právnych predpisov, ale odvolací súd formuloval aj ďalšie výhrady smerom k vykonanému dokazovaniu (potreba zbavenia mlčanlivosti svedkov). Je vhodné poukázať aj na explicitné znenie § 327 ods. 1 Trestného poriadku (*Súd, ktorému vec bola vrátená na nové prejednanie a rozhodnutie, je viazaný právnym názorom, ktorý vyslovil vo svojom rozhodnutí odvolací súd, a je povinný vykonať úkony a dôkazy, ktorých vykonanie odvolací súd nariadil.*), kde priamo zákonodarca počíta so záväznosťou „právneho názoru“ a s povinnosťou „vykonať **úkony** a dôkazy“. Iniciácia konania podľa čl. 125 ústavy o súlade právnych predpisov sa podľa môjho názoru dá subsumovať práve pod termín „úkon“. Nezávislosť sudcu nemôže byť automaticky dotknutá viazanosťou kasačným príkazom nadriadeného súdu. Nevidím totiž rozdiel medzi akýmkoľvek iným kasačným príkazom nadriadeného súdu v otázke právnej a príkazom podať návrh na ústavný súd. Nezávislosť súdu chráni súd pred zásahmi mimosúdnych mocenských autorít, nie pred právnym názorom či príkazom nadriadeného súdu (porovnaj PL. ÚS 17/2010).

16. V mojej úvahe idem však ešte ďalej a uvádzam, že môžu nastať situácie, keď odvolací súd nebude mať inú možnosť, ako inkorporovať takýto príkaz do svojho kasačného rozhodnutia. Predstavme si, že v civilnom spore rozhodne súd prvého stupňa o zamietnutí žaloby z dôvodu premlčania, pričom neúspešná sporová strana rozhodnutie napadne riadnym opravným prostriedkom – odvolaním. Odvolací súd dospeje k celkom opačnému záveru, no súčasne nadobudne presvedčenie, že vo veci sa má aplikovať potenciálne ústavne nesúladná právna norma. Vzhľadom na rýchly koniec veci na súde prvého stupňa bez vykonania riadneho dokazovania (vec bola posúdená ako premlčaná) by nastala paradoxná situácia. Ak by nebolo možné formulovať príkaz súdu nižšieho stupňa, musel by to urobiť súd odvolací, no pred tým by musel na seba zobrať všetky „prvostupňové povinnosti“ a vykonať dôkladné a podrobné dokazovanie (ústavný súd skúma tzv. prejudicialitu). Na uvedenom nie je na prvý pohľad nič zlé, no po hlbšej úvahe zistíme, že tým uprieme účastníkom konania dvoj-inštančný proces. Kvalitatívne dostačujúce (a teda spravodlivé) konanie prebehne totiž len na jednom stupni so zásadným dôsledkom priamej právoplatnosti a vykonateľnosti. Týmto prístupom by sme úspech strany na prvom stupni, ktoré bolo následne otočené o 180 stupňov, postavili do pozície *Pyrrhovo víťazstva*, čo nemôže byť želaným javom.

17. Som toho názoru, že ak ústavný súd má formálnu vedomosť o tom, že existujú pochybnosti všeobecného súdu o ústavnosti právnej normy, je našou úlohou zaoberať sa vecou meritórne. Dôvod, že návrh podal „nesprávny stupeň“ súdu, sa mi zdá nedostatočný. Na podporu tohto postoja opätovne akcentujem už uvedené, že ústavodarca použil slovo „súd“, a nie „sudca“. „Domnievať“ sa teda musí inštitúcia, a nie konkrétna persóna. Ak teda vnímame konanie ako celok, nevidím priestor, aby sme odvolací súd (ako súčasť konania) za „súd“ nepovažovali. Marginálne uvádzam, že pri senátnom rozhodovaní dokonca postačuje, aby za vyhovenie návrhu na podanie na ústavný súd hlasovali len dvaja z troch sudcov.

18. Väčšina pléna v bode 29 uznesenia nadviazala na uznesenie z konania vedeného pod sp. zn. PL. ÚS 22/02, prevzatím argumentácie, v zmysle ktorej prerušenie konania podľa § 162 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku aj podľa

§ 283 ods. 5 Trestného poriadku je prostriedkom uplatnenia ústavou zaručenej nezávislosti súdov a sudcov. **Na tomto mieste je vhodné pristaviť sa aj pri rozdielnej situácii v našom prípade a vo veci, ktorá bola pre plénum kľúčovou judikatórnou inšpiráciou.** Bazálnu diferenciáciu vidím v tom, že zatiaľ, čo vo veci sp. zn. PL. ÚS 22/02 predsedníčka senátu vcelku jasne (okrem iného aj formuláciou petitu) demonštrovala svoj názor o tom, že právna úprava je súladná s ústavou, v našej veci došlo síce k predloženiu veci ústavnému súdu na pokyn najvyššieho súdu, no nesúhlas predkladateľa plénum prezumovalo. Z celého textu návrhu ŠTS adresovaného ústavnému súdu totiž nemožno vyvodit', že s podaním nesúhlasí alebo ho považuje za nadbytočné. Podľa môjho názoru konanie na základe pokynu automaticky neznamená nesúhlas. Ja som teda vec chápal skôr tak, že aj samotný predkladateľ (ŠTS) potrebuje poznať odpoveď ústavného súdu, aby mohol aj *pro futuro* odkazovať na právne závery ústavného súdu smerom k najvyššiemu súdu.

19. Pristavím sa ešte pri postupe ŠTS, ktorý vec s odkazom na imperatív najvyššieho súdu „preposlal“ na ústavný súd. Aj napriek tomu, že si myslím, že imperatív od vyššej inštalácie smerom ku konaniu na ústavnom súde možný je, plénum prezumovaný nesúhlas navrhovateľa s návrhom má ešte jednu trhlinu. Vychádzajúc z rímskej zásady *iura novit curia* ŠTS mal poznať rozhodnutie vo veci sp. zn. PL. ÚS 22/02 a s odkazom naň mal možnosť vec ústavnému súdu nepredložiť. Následne by sa s tým v odôvodnení svojho rozhodnutia vysporiadal (uvedený postup by bol v súlade napríklad s doktrínou k čl. 100 Základného zákona v Nemeckej spolkovej republike). Už samotné predloženie návrhu ústavnému súdu v mojom vnímaní implikuje aktívnu legitimáciu navrhovateľa. Zjednodušene povedané, aj pri aplikácii východiska, že imperatív možný nie je, ŠTS podanie urobil, hoci podľa rozhodnutia ústavného súdu z roku 2002 tak urobiť nemusel.

20. V prerokúvanej veci najvyšší súd *de facto* pripravil argumentáciu v prospech podania návrhu na začatie konania podľa čl. 125 ústavy, teda neprenášal argumentačnú ťarchu na nižší súd. Napokon mi nedá nepoznamenať, že ŠTS návrh s argumentáciou najvyššieho súdu podal s tým, že nevyjadril výslovný nesúhlas s právnym názorom predostretým najvyšším súdom. Rovnako nenamietal ani jeho

oprávnenie mu dať takýto príkaz. Dokonca vo svojom prvom podaní adresovanom ústavnému súdu v súvislosti s prejednávanou vecou (konanie vedené pod sp. zn. Rvp 120/2019 ukončené odložením podania) s odkazom na judikatúru Ústavného súdu Českej republiky (I. ÚS ÚS 608/06, I. ÚS 1920/16, Pl. ÚS 15/14) považoval za svoju povinnosť vykonať úkony uložené zo strany najvyššieho súdu. Uviedol, že inštančná koncepcia súdneho konania sama osebe neodporuje zásade ústavnosti, pričom práve opačný názor by znamenal popretie samotnej dvojínštančnosti trestného konania (k tomu pozri napríklad rozhodnutie Spolkového ústavného súdu Nemecka sp. zn. BVerfGE 12, 67, 71). Aj napriek tomu, že nič nebránilo najvyššiemu súdu, ak bol presvedčený o neústavnosti predmetnej právnej úpravy, aby vec napadol na ústavnom súde sám, nevidím takýto prístup ako dôvod na odmietnutie veci z dôvodu podania zjavne neoprávnenou osobou.

21. Stanoviskom väčšiny pléna sa ústavný súd, ako som to napokon uviedol už vo svojom odlišnom stanovisku k uzneseniu sp. zn. PL. ÚS 24/2020 z 21. októbra 2020, zbavuje možnosti ovplyvniť výklad a aplikáciu práva, a najmä ústavy, všeobecnými súdmi. Upozorňujem, že nemám na mysli žiadnu formu sudcovského aktivizmu, ale len priloženie ruky k dielu spôsobom, že ústavnoprávne dešifrujeme právnu dilemu, ktorá stigmatizuje právnu verejnosť. Ústavný súd vo všeobecnosti nastavil veľmi prísne kritériá pre podávanie návrhov v rámci konkrétnej kontroly ústavnosti, a to počnúc uznesením sp. zn. PL. ÚS 7/02 až po nedávne uznesenie sp. zn. PL. ÚS 24/2020. Uvedené je pre mňa udivujúce najmä preto, že štatisticky podania všeobecných súdov na preskúmanie ústavnosti právnej normy nepredstavujú významnú časť nápadu na ústavný súd.

22. Napríklad, v už spomínanom uznesení z konania sp. zn. PL. ÚS 7/02 ústavný súd konštatoval, že disciplinárny súd nie je súdom predpokladaným čl. 144 ods. 2 ústavy. V reakcii na toto rozhodnutie si následne disciplinárny súd sám vyriešil otázku ústavnosti v rozhodnutí sp. zn. 2 Dso 3/03 zo 17. marca 2003 (porovnaj tiež rozhodnutie v konaní sp. zn. II. ÚS 187/03). Ak bude ústavný súd zatvárať všeobecným súdom dvere, ktorými môžu „vchádzať“ na ústavný súd, budú si súdy hľadať iné cestičky smerom k iným referenčným normám, než je náš základný zákon.

Ako príklad možno uviesť, že najvyšší súd medzičasom v obdobnej veci požiadal ESLP o prieskum právnej úpravy týkajúcej sa inšpekcie na základe Protokolu č. 16 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (*porovnaj tlačovú správu ECHR 352 (2020) - Supreme Court of Slovakia requests an advisory opinion on police complaints mechanism*).

23. To, že je vec predmetom prieskumu medzinárodného súdneho orgánu, nie je možné brať na ľahkú váhu. Zdalo sa mi vhodnejšie, aby medzinárodné teleso malo k dispozícii ku svojmu rozhodovaniu aj relevantné rozhodnutie pléna ústavného súdu dotknutého štátu. Bez takéhoto rozhodovania sa istým spôsobom vzdávame interpretačnej príležitosti a nechávame rozhodnutie o vnútroštátnej otázke na iných.

24. Z hľadiska merita veci ŠTS žiadal ústavný súd o posúdenie pôvodnej úpravy inšpekcie ministerstva vnútra, pričom v konaní išlo o odsúdenie obžalovaného na trest odňatia slobody vo výške 6 rokov. Myslím si, i s ohľadom na predmet konania a práve s ohľadom na predmet konania (rozhodovanie o vine a treste), že ústavný súd mal vec prijať na ďalšie konanie, meritórne vec rozhodnúť a definitívne tak ustáliť situáciu týkajúcu sa pôvodnej inšpekcie ministerstva vnútra. Pokiaľ budeme čakať na právne dokonalý návrh, môže sa pokojne stať, že okrem právnych názorov vnútroštátnych autorít sa budeme musieť konfrontovať aj so závermi ESLP. Pokiaľ budeme nepříjemne prekvapení, budeme si klásť otázku, či sme predsa len nemohli niečo povedať skôr.

V Košiciach 9. decembra 2020

Peter Straka
sudca